

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
SILVIO CAMILLERI**

**ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta ta' l-24 ta' Gunju, 2011

Appell Civili Numru. 388/1998/1

Josef Farrugia

versus

**Christopher Carabott; u d-Direttur Ġenerali tad-
Dipartiment tax-Xogħlijiet Pubbliċi**

1. Dan il-provvediment huwa dwar jekk l-appellant setax, flimkien mar-rikors tal-appell tiegħu, jipproduċi dokumenti li setgħu nġiebu quddiem il-qorti tal-ewwel grad.

2. Il-kawża hija dwar inċident tat-triq li fih kien korra l-attur. B'sentenza mogħtija fid-29 ta' Mejju 2008 l-ewwel qorti ċaħdet it-talbiet tal-attur għax sabet illi l-ħtija ma kienet ta' ebda wieħed mill-konvenuti. L-attur appella minn din is-sentenza b'rikors tas-16 ta' Ġunju 2008 u

wieħed mill-aggravji tiegħu kien dwar kif is-sentenza appellata ħelset lill-konvenut Carabott minn kull ħtija. Biex isaħħaħ l-argumenti tiegħu dwar dan l-aggravju l-attur flimkien mar-rikors tal-appell ippreżenta żewġ dokumenti li fissirhom hekk:

«... .. parti mir-relazzjoni ta' Dr Simon Micallef Stafrace bħala espert tat-traffiku u Joseph Zammit bħala espert tekniku fl-Inkjesta Maġisterjali kondotta mill-Maġistrat Dr Antonio Mizzi in konnessjoni mal-mertu ta' dan il-każ liema parti mir-relazzjoni tikkonsisti fid-depożizzjonijiet li gabar l-istess espert Dr S. Micallef Stafrace [Dok. 'SMS1') u stqarrija meħuda mill-Ispettur [illum Supretendent] Martin Bayliss [Dok. 'SMS2'] tal-appellat Carabott liema relazzjoni tiffirma parti integrali mill-atti tal-inkjesta li l-konklużjonijiet tal-Maġistrat Inkwirenti għa' gew esebiti quddiem l-ewwel qorti.»

3. Fit-tweġiba tiegħu tal-4 ta' Lulju 2008 għall-appell il-konvenut Direttur Ġenerali tad-Dipartiment tax-Xogħlijiet Pubbliċi qal hekk:

«... .. l-esponenti appellat jirrileva illi d-dokumenti esebiti mar-rikors tal-appell ma kinux ingiebu bħala prova quddiem l-ewwel qorti. Ladarba dawn id-dokumenti ma kinux jiformaw parti mill-proċess meta għaddiet għas-sentenza l-ewwel qorti, huwa tassew irritwali li dawn ingiebu fi stadju ta' appell u għalhekk qiegħed jintalab l-isfilz tagħhom.»

4. Fl-istess tweġiba saret ukoll referenza għal dik il-parti tas-sentenza appellata fejn l-ewwel qorti għamlet osservazzjoni dwar in-nuqqas li jinġiebu quddiemha d-dokumenti illi issa nġiebu mar-rikors tal-appell. Il-qorti kienet qalet hekk:

«F'dan ir-rigward, il-qorti jidhrilha xieraq li ssemmi li, fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu, l-attur jirreferi għal xi stqarrijiet li jgħid li l-imħarrek Carabott għamel mal-Pulizija waqt l-inkjesta. Il-qorti ma tistax tqis dawk ir-riferenzi għaliex dak li jissema fl-istess nota ma joħroġx mill-provi u mill-atti tal-kawża. Kemm-il darba jingħad li noti ta' osservazzjonijiet m'għandhomx iservu la biex jissupplementaw provi li jmisshom ikunu tressqu fl-istadju xieraq tas-smiġħ tal-kawża u lanqas biex joħolqu kontestazzjonijiet jew linji difensjonali godda li ma jkunux ġew dibattuti qabel. Ta' min ifakkar li l-istadju tal-ġbir tal-

provi f'din il-kawża baqa' għaddej għal qrib tliet snin u għalhekk kien hemm żmien biżżejjed biex kull parti tressaq ix-xhieda li dehrilha meħtieġa biex tipprova l-każ tagħha.»

5. Waqt is-seduta tat-18 ta' April 2011 din il-qorti tat lill-partijiet fakoltà jagħmlu noti ta' referenzi dwar jekk l-attur setax jipproduċi d-dokumenti flimkien mar-rikors tal-appell. Il-konvenut Direttur Ġenerali tad-Dipartiment tax-Xoghlijiet Pubbliċi ippreżenta nota ta' referenzi fit-2 ta' Mejju 2011 waqt illi l-attur ippreżenta n-nota tiegħu fl-4 ta' Mejju 2011. Is-sentenzi ċitati mill-partijiet, iżda, – bl-eċċezzjoni tas-sentenza ta' din il-qorti tat-30 ta' Mejju 2003 fl-ismijiet Maltacom p.l.c. v. Mary Mizzi, imsemmija mill-attur – ma jittrattawx espressament l-art. 145 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, li huwa l-artikolu rilevanti għall-għanijiet ta' dan il-provvediment tallum, iżda ġenerikament il-produzzjoni ta' provi godda taħt l-art. 208 tal-Kodiċi. Is-sentenza ta' *Maltacom p.l.c.*, għalkemm tassew din il-qorti kienet ippermettiet u qieset dokumenti li ngiebu għall-ewwel darba flimkien mar-rikors tal-appell, f'it hija ta' gwida għax f'dak il-każ ma jidherx li kien hemm oppożizzjoni mill-parti l-oħra – bħal ma kien hemm fil-każ tallum – għall-produzzjoni tad-dokumenti f'dak l-istadju.

6. L-argument tal-attur, kif ingħad, huwa mibni fuq dak li jgħid l-art. 145 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili:

145. Mar-rikors, mat-tweġiba u mar-replika, għandhom jingiebu d-dokumenti li jkunu jsaħħu t-talbiet tal-wieħed jew l-eċċezzjonijiet tal-ieħor.

7. Dan l-artikolu jidher illi qiegħed jagħti dritt inkondizzjonat lill-partijiet illi jipprezentaw kull dokument li jsaħħaħ it-talbiet jew l-eċċezzjonijiet, skond il-każ, mingħajr restrizzjoni. Madankollu, din il-qorti hija tal-fehma illi din id-dispożizzjoni tal-liġi għandha tinqara u tiftehem fil-kuntest ta' dik li hija proprjament il-funzjoni ta' qorti ta' revizzjoni, fis-sens illi din il-qorti ma għandhiex, bħala regola, tqis provi illi ma ngibux quddiem qorti tal-ewwel grad għax jekk tagħmel hekk tkun qiegħda ċcaħħad lill-partijiet mill-benefiċċju tal-eżami doppju. Jingħad “bħala regola” għax jista' jkun hemm ċirkostanzi eċċezzjonali fejn l-interessi tal-ġustizzja jitolbu li ssir

eċċezzjoni għar-regola, bħal meta d-dokumenti setgħu jingiebu biss f'dan l-istadju jew ir-relevanza tagħhom feġġet biss fid-dawl ta' dak li jingħad fis-sentenza appellata.

8. Fil-każ tallum, iżda, mhux biss id-dokumenti kienu faċilment aċċessibbli għall-attur, illi tant hu hekk kien għa ippreżenta estratt minnhom quddiem l-ewwel qorti, iżda wkoll kif jidher mis-silta miġjuba fuq l-ewwel qorti qalet espressament illi ma kinitx sejra tqis provi b'riferenza għalihom. Jekk, allura, dawn id-dokumenti jingiebu f'dan l-istadju din il-qorti tkun qiegħda effettivament taqdi l-funzjoni ta' qorti tal-ewwel grad billi tqis għall-ewwel darba provi godda.

9. Għandu jingħad ukoll illi jekk din il-qorti faċilment tippermetti l-produzzjoni ta' dokumenti godda quddiemha b'interpretazzjoni wiesgħa tal-art. 145, tkun qiegħda tistultifika kull tentativ tal-qrati tal-ewwel grad li jirregolaw il-gbir ordnat tal-provi billi jinsistu illi dokumenti jingiebu tempestivament u fi żmien utli biex il-qorti u l-parti l-oħra teżaminahom qabel is-smiġħ u mhux, bħal ma spiss jiġri, jiġu prodotti dokumenti waqt is-smiġħ u hekk tinħoloq il-ħtieġa għal differiment "għall-eżami tad-dokumenti". Din il-Qorti tkun obbligata li tqis bħala prova kull dokument li jista' jingiebu flimkien mar-rikors tal-appell, parti tkun tista' tisfida b'impunità kull ordni mogħtija minn qorti tal-ewwel grad għal dan il-għan.

10. Il-qorti għalhekk hija tal-fehma illi fil-każ tallum ma hemmx iċ-ċirkostanzi eċċezzjonali illi jiġġustifikaw illi jingiebu bħala prova d-dokumenti godda esibiti f'dan l-istadju u għalhekk tiddikjara li ma hix se tqis prova f'dawn il-proċeduri d-dokumenti SMS1 u SMS2 ippreżentati mill-attur flimkien mar-rikors tal-appell tiegħu.

11. L-ispejjeż ta' dan l-episodju għandu jhallashom l-attur.

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----